

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคน เพราะการจัดการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด และคุณธรรมเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม และสร้างภูมิปัญญาให้แก่บุคคล การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ จะช่วยให้ประชาชนมีคุณธรรม สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขสามารถพัฒนาตนเองและร่วมพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2556, หน้า 16) สภาพการจัดการศึกษาไทยที่ผ่านมา แม้จะมีความก้าวหน้าเป็นที่น่าพอใจโดยมีอัตราเด็กในวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าสู่การศึกษาในระบบจำนวนมากและเข้าเรียน การศึกษานอกระบบในอัตราก้าวหน้า แต่ยังคงพบว่ามีปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อเด็ก ในวัยดังกล่าวนี้ ทำให้ประชากรวัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงกัน สาเหตุประการหนึ่งเนื่องมาจากการจัดการด้านการศึกษา ไม่เหมาะสม หลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนที่ไม่สามารถสนองต่อวิถีชีวิต ขาดรูปแบบ การจัดการศึกษาที่หลากหลาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) จากสภาพ การจัดการศึกษาดังกล่าวการศึกษาไทยจึงถูกสังคมตั้งคำถามมาโดยตลอดในลักษณะ ผิดหวังกับการศึกษาไทยเป็นอย่างมาก ผู้ปกครองมองเห็นลูกหลานไม่เก่งและด้อย่างที่ คาดหวัง นายจ้างผิดหวังกับคุณภาพแรงงานที่ได้รับ รวมทั้งผู้เรียนไม่มีความสุขกับ การเรียนการศึกษาทำให้เครียด นักเรียนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการเรียนได้ ปัญหาเด็ก ตกซ้ำชั้นและออกกลางคันยังคงเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่องตลอดมา โดยมีสาเหตุจากการที่ สถานศึกษาไม่สามารถสนองตอบความคาดหวัง ความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง ได้ดีพอ รวมทั้งปัญหาเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่ส่งผลให้นักเรียนออกกลางคัน เพื่อหนีปัญหาข้อมูลจากสถิติการศึกษาเอกชนปีการศึกษา 2557 (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2558, หน้า 76) พบว่า จำนวนสถานศึกษานานาชาติเพิ่มขึ้นทุกปีและมี อัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากผู้ปกครองที่มีรายได้สูงนิยมส่งบุตรหลานไปเรียน เพราะเชื่อมั่นในมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

เรื่องแนวโน้มของการศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษาในอนาคต พบว่า ผู้ปกครองยังคงนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชน แม้ว่าสถานศึกษาเอกชนเก็บค่าธรรมเนียบการเรียนค่อนข้างสูงก็ตาม แต่ความนิยมก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ว่า สถานศึกษาเอกชนเหล่านี้จะต้องเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสูงเท่านั้น อีกทั้งการศึกษาสภาพและปัญหาการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลการศึกษาที่สอดคล้องกันว่า นักเรียนและผู้ปกครองมีค่านิยมต่อโรงเรียนมัธยมศึกษาชื่อดัง โดยผู้ปกครองมีความต้องการส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความนิยมสูง และโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูง ทำให้โรงเรียนรับนักเรียนเกินแผนและบางแห่งรับนักเรียนได้ต่ำกว่าแผน ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายการรับนักเรียน เปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้ต้องปรับการดำเนินการทุกปี การย้ายที่อยู่เพื่อเลือกโรงเรียนตามความต้องการของผู้ปกครอง นักเรียนพื้นที่บ้านใกล้โรงเรียนไม่ได้เรียนใกล้บ้าน ไม่สามารถควบคุมและกำกับให้เป็นไปตามนโยบายและแนวปฏิบัติ ทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษามีความแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) จากการประเมินผลของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในด้านโครงสร้างของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าการจัดความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งบุคลากรกับบทบาทหน้าที่ที่กำหนดในสถานศึกษาไม่สมบูรณ์ ในด้านการตัดสินใจสั่งการ ศูนย์รวมอำนาจสูงสุด และศูนย์รวมอำนาจหน่วยงานที่ผู้อำนวยการ โรงเรียนมอบหมาย รวมทั้งการกระจายอำนาจไปยังศูนย์ปฏิบัติยังขาดความเที่ยงตรงของเนื้อหาสาระ ของสารสนเทศ ที่สื่อสาร ทำให้เกิดปัญหาในกระบวนการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน และงานอื่น ๆ ที่เป็นภารกิจของโรงเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร องค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งคือสภาพแวดล้อมและการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการ และพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียนนั้น โรงเรียนดำเนินการได้ไม่เต็มศักยภาพ

โรงเรียนมัธยมศึกษาของไทยแบ่งออกเป็น 4 ขนาด ดังนี้ โรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนไม่เกิน 499 คน โรงเรียนขนาดกลาง นักเรียน ระหว่าง 500 - 1,499 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียน ระหว่าง 1,500-2,399 คน โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ นักเรียนตั้งแต่ 2,400 ขึ้นไป ปัจจุบันประเทศไทยมีโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ระดับมัธยม 2,361 โรงเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 50 โรงเรียน และโรงเรียนพิเศษ 43 โรงเรียน สำหรับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีนักเรียนไม่เกิน 499 คน

จำนวน 1,652 โรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้มีปัญหาคriticalหลายประการ ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ปัญหาดังกล่าวทั้งหมดทำให้เด็กที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กกลายเป็นเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาไปโดยปริยายและเมื่อเติบโตขึ้นมา ก็กลายเป็นกำลังคนที่ไม่มีความรู้ของชาติหรือเป็นได้เพียงแรงงานไร้ฝีมือเท่านั้น ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กถ้าปล่อยทิ้งไว้โดยไม่เร่งรัดแก้ไขอย่างจริงจังจะทำให้เด็กที่ต้องอยู่ในระบบนี้กลายเป็นเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพและต้องออกจากระบบการศึกษาในที่สุด อนาคตของเด็กกลุ่มนี้จะกลายเป็นแรงงานไร้ฝีมือที่อยู่ในกลุ่มคนยากจนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนครูที่ต้องสอนอยู่ในโรงเรียนเหล่านี้ก็จะกลายเป็นครูที่ขาดขวัญกำลังใจ ท้อแท้และสิ้นหวังที่ตนเองถูกทอดทิ้งให้ต้องทำงานอยู่ในสภาพที่ขาดแคลนและไร้อนาคต

จากสภาพปัญหาและความสำคัญของการจัดการศึกษา ที่กล่าวข้างต้นทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างสถานศึกษา โดยสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องหาแนวทางหรือรูปแบบการบริหารที่ทำให้สถานศึกษามีความโดดเด่น มีมาตรฐานสูง โดยมีกลยุทธ์ที่ทำให้สถานศึกษาเจริญเติบโต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง ตอบสนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง และสภาพสังคมตลอดจนค่านิยมที่เปลี่ยนไป เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การบริหารจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศและมีประสิทธิผล (Hoy & Miskel, 2001, p. 373) จากการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนพบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มีการกำหนดไว้ (Creamers, 1997, p. 110) ความร่วมมือร่วมใจกัน ในการทำงานเป็นตัวแปรหนึ่งที่แสดงถึงประสิทธิผลของโรงเรียน (Bentley, 1988, p. 268) และโรงเรียนที่มีประสิทธิผลมักมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งอีกด้วย (Hoy & Miskel, 2001, pp. 184–185) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพของสถานศึกษาเช่น การบริหารคุณภาพโดยรวม (TQM) ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตสุพรรณบุรีของ ศุภลักษณ์ เศรษฐะพานิช (2550) การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สุภัทร พันธุ์พัฒนกุล (2554) รูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของ นิตยา มั่นขำนาญ (2555) ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพล

ต่อประสิทธิผล ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และกลุ่มโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูง แต่ยังไม่มีการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลแต่ประการใด และจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ แนวคิดเกี่ยวกับระบบบริหาร แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดเหล่านี้จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารทางการศึกษา ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่จะนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคุณภาพสูงขึ้น และเกิดการพัฒนาในทางที่ดี มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเป็นโรงเรียนทางเลือกที่ดีของผู้รับบริการต่อไป

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะอย่างไร
2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์และถูกต้องในระดับใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และ ความถูกต้อง ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มี ประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี ความสำคัญ ดังนี้

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กได้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่สามารถ นำไปใช้พัฒนาการจัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณภาพ
2. ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารและการจัดการศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็กได้แนวคิดในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพจริง
3. หน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยในด้านเนื้อหา ด้านแหล่งข้อมูลและด้านประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี หลักการ บริหาร ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีนักวิชาการในประเทศ ได้ให้แนวคิดการบริหาร โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพได้แก่ สนั่น แก้วนุช (2549) สุภาพ วาตะหงษ์ (2550) กมลวรรณ รอดจ่าย(2550) นงลักษณ์ เรือนทอง (2550) มานะ สินธุ์งามานนท์ (2550) สำราญ

คำฟ้องฟู (2550) วีรเทพ เนียมหัตถ์ (2553) สำหรับนักวิชาการต่างประเทศที่กล่าวถึงแนวคิดในการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ได้แก่ Steers, (1977) Katz & Kahn, (1978) Edmonds, (1979) Stedman, (1987) Bossert, (1988) Austin & Reynolds, (1990) Sergiovanni, (1991) Hanson, (1996) Gibson, (2000) Hoy & Miskel, (2001) Glickman, Gordon, and Ross–Gordon, (2001) Holt & Hinds, (2001) Purkey & Smith, (2001) องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลมีดังนี้ คือ (1) ด้านการจัดการเรียนการสอน (2) ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (3) ด้านสมรรถนะของครู (4) ด้านวิธีการบริหาร (5) ด้านวัฒนธรรมองค์การ (6) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร (7) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน (8) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (9) ด้านหลักสูตร

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งตามระยะของการดำเนินการวิจัย

2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล

เป็นการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล แหล่งข้อมูลได้มาโดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักการทฤษฎีการบริหาร หน้าที่การบริหารงานโรงเรียนและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง 3 รอบ แหล่งข้อมูลได้มาจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน

ระยะที่ 2 การตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลโดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการประชุมผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group Meeting)

เป็นการประเมินความเหมาะสม เป็นประโยชน์และถูกต้องของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล โดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการประชุมผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ แบ่งตามระยะของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล

1. ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้องค์ประกอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

คุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้สัมภาษณ์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในด้านการบริหาร การศึกษาหรือการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย

1) นักวิชาการ จำนวน 3 คน เป็นผู้มีคุณสมบัติดังนี้ มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่า รองศาสตราจารย์ มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารทีมงาน ไม่น้อยกว่า 10 ปี

2) ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน เป็นผู้มีคุณสมบัติดังนี้ มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานด้านการบริหาร องค์การหรือการบริหารทีมงานในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี

3) ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน เป็นผู้มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญขึ้นไป มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารทีมงาน ไม่น้อยกว่า 10 ปี

2. การใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Technique) จำนวน 3 รอบ โดยการสอบถามกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้เชี่ยวชาญ, ผู้บริหารระดับสูง ด้านการจัดการมัธยมศึกษาซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 21 คน ผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจากบุคคลที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

1) อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 5 คน เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ คือ มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงาน ไม่น้อยกว่า 10 ปี

2) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 5 คน เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ เป็นผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงาน ไม่น้อยกว่า 10 ปี

3) ศึกษานิเทศก์จำนวน 5 คน เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ เป็นผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงาน ไม่น้อยกว่า 10 ปี

4) ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 6 คน ดังนี้ เป็นผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญขึ้นไป มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงาน ไม่น้อยกว่า 10 ปี

ระยะที่ 2 การตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารโรงเรียน โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการประเมินความเหมาะสม ของรูปแบบแหล่งข้อมูลได้มาโดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการประชุมผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group Meeting) เป็นการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความถูกต้อง ของรูปแบบแหล่งข้อมูลได้มาโดยการประชุมผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยเชิงสำรวจ

ประชากรของการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 502 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในขั้นตอนนี้ การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ประกอบด้วย

- ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 222 คน

- ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 222 คน

2. การประชุมผู้เชี่ยวชาญ

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยกำหนดจำนวนและคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

2.1 นักวิชาการ จำนวน 3 คนเป็นผู้มีคุณสมบัติดังนี้ มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงาน ไม่น้อยกว่า 10 ปี และไม่ซ้ำกับผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 1

2.2 ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน เป็นผู้มีคุณสมบัติดังนี้ มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงานในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหรือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ไม่น้อยกว่า 10 ปีและไม่ซ้ำกับผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 1

2.3 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน เป็นผู้มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก หรือมีวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญขึ้นไป มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงาน ไม่น้อยกว่า 10 ปี และไม่ซ้ำกับผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาวิเคราะห์หองคประกอบ และสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจากองค์ความรู้ในเรื่องการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล (Effectiveness school) ดังนี้ สนั่น แก้วนุช, (2549) พบว่า ผู้บริหารต้องส่งเสริมครูให้มีความรู้ความสามารถนำนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการสอน เพื่อให้การปฏิบัติการสอนมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์กับนักเรียน โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งครูและผู้บริหารต้องเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา สุภาพ วาทะหงษ์ (2550) กล่าวว่าองค์ประกอบที่เอื้อต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประกอบด้วย (1) บุคลากร (2) กระบวนการเรียนการสอน (3) สื่อและเทคโนโลยี (4) กิจกรรมนักเรียน (5) อาคารสถานที่ (6) บริหารงานทั่วไป และ (7) แหล่งเรียนรู้และชุมชน กมลวรรณ รอดจ่าย (2550) กล่าวว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ

โรงเรียนประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (2) สมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา (3) การบริหารจัดการ (4) การจัดการเรียนรู้ (5) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ (6) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ (7) การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

มานะ สินธุวงษานนท์ (2550) กล่าวว่าปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพ ประกอบด้วย (1) โครงสร้างการบริหารโรงเรียน (2) พันธกิจที่ชัดเจน (3) ความกลมเกลียว (4) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และ (5) กระบวนการบริหารคุณภาพ สำราญ คำเฟื่องฟู (2550) กล่าวว่า องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย (1) บริบทของผู้ปกครอง (2) ชุมชน (3) สภาพของโรงเรียน และ (4) สภาพการจัดการเรียนการสอน

วีรเทพ เนียมหัตถ์ (2553) กล่าวว่า ข้อเสนอเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านปัจจัย ได้แก่ (1) โครงสร้าง (2) บุคลากร (3) เทคโนโลยี (4) หลักสูตร (5) ทรัพยากรและงบประมาณ และ (6) ภาวะผู้นำ และด้านกระบวนการ ได้แก่ (1) การรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา (2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (3) บรรยากาศในสถานศึกษา (4) การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นงลักษณ์ เรือนทอง (2550) กล่าวว่าองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย (1) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (2) ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ (3) การประกันคุณภาพ ตรวจสอบได้ และความน่าเชื่อถือ (4) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (5) การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน (6) เน้นการเรียนการสอน (7) การสอนที่มีวัตถุประสงค์ และ (8) การมีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง

นักวิชาการต่างประเทศ ที่กล่าวถึงแนวคิดในการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ได้แก่ Steers, (1977, pp. 7-10) ได้กำหนดองค์ประกอบหลักที่ทำให้องค์กรมีประสิทธิผลได้ 4 ประการ คือ (1) ลักษณะองค์การ (Organizational Characteristics) ได้แก่ โครงสร้างขององค์การและเทคโนโลยี (2) ลักษณะของสภาพแวดล้อม (Environmental Characteristics) (3) ลักษณะของพนักงาน (Employee Characteristics) (4) นโยบายบริหารและการปฏิบัติ Katz & Kahn, (1978, pp. 114-115) กล่าวถึงความสำเร็จขององค์กรที่มีประสิทธิผล ดังนี้ (1) บุคลากรจะต้องมีความสนใจที่จะทำงานกับองค์กรและต้องการที่จะทำงานกับองค์กรต่อไป (2) บุคลากรสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทที่กำหนดไว้ได้

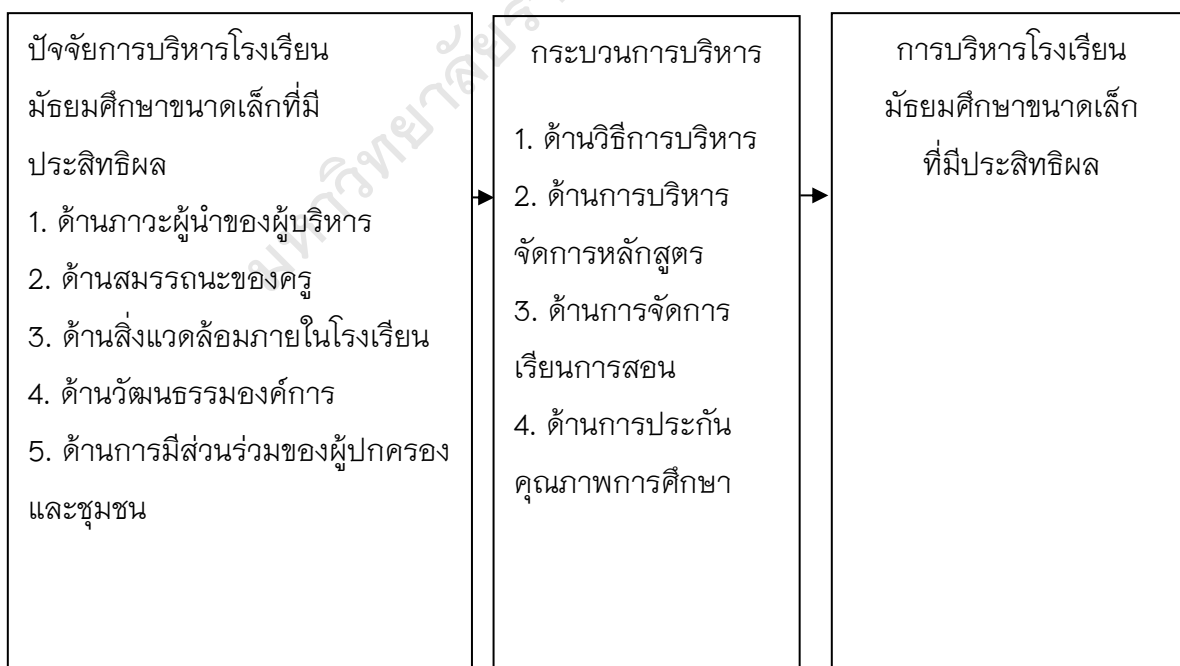
(3) บุคลากรจะต้องปฏิบัติงานในองค์การด้วยความคิดที่สร้างสรรค์ Edmonds, (1979) ได้เสนอแนวคิดในการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลว่าประกอบด้วยปัจจัย 5 ประการ คือ (1) ภาวะผู้นำที่แข็งแกร่งของผู้บริหาร (2) ความเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านทักษะพื้นฐาน (3) สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่สะอาดเรียบร้อยและปลอดภัย (4) ความคาดหวังของครูที่มีต่อนักเรียนในระดับสูง และ(5) การเฝ้าติดตามประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง Stedman, (1987) ได้ศึกษาวิจัยความสำเร็จของโรงเรียนและสรุปได้ว่าลักษณะที่แสดงถึงความสำเร็จซึ่งเกี่ยวเนื่องกับประสิทธิผลของโรงเรียน คือ (1) การเน้นที่ชาติพันธุ์และเชื้อชาติ (2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (3) การร่วมกันวางแผนดูแลนักเรียนระหว่างครูและผู้ปกครอง (4) หลักสูตรที่เน้นทางด้านวิชาการ (5) การใช้และพัฒนาครูอย่างมีประสิทธิภาพ (6) การให้การดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด (7) ความรับผิดชอบของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน (8) สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย และ (9) การสอนที่ปราศจากปัญหาทางวิชาการ Bossert, (1988, p. 346) กล่าวว่าการศึกษาถึงประสิทธิผลของสถานศึกษาต้องพิจารณาจาก (1) ความเป็นผู้นำทางวิชาการ (2) การนิเทศงานอย่างใกล้ชิด (3) การประเมินกิจกรรมทางวิชาการ (4) การเพิ่มความเชี่ยวชาญในการสอนของอาจารย์และ (5) การเพิ่มอิสระในห้องเรียน Austin & Reynolds, (1990) ได้ระบุว่า การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลจะต้องมีลักษณะที่แสดงถึงความสำเร็จ ดังนี้ (1) การจัดการอาคารสถานที่ (2) ภาวะผู้นำ (3) ความมีเสถียรภาพของบุคลากร (4) การจัดระบบหลักสูตรและการเรียนการสอน (5) การพัฒนาบุคลากร (6) การจัดการเวลาเรียนที่เกิดประโยชน์สูงสุด (7) ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ได้รับการยอมรับ (8) การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากผู้ปกครอง (9) การวางแผนร่วมกัน (10) ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (11) การมีเป้าหมายและความคาดหวังร่วมกันที่ชัดเจน และ (12) การมีระเบียบวินัย Sergiovanni, (1991, pp. 258-263.) ได้สรุปองค์ประกอบของสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลว่าควรมีองค์ประกอบดังนี้ (1) เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (2) มีแผนงานทางวิชาการที่ดี (3) จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน (4) มีบรรยากาศสถานศึกษาในทางบวก (5) ส่งเสริมความมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันแบบเป็นกลุ่ม (6) มีการพัฒนาบุคลากรอย่างกว้างขวาง (7) ใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (8) ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (9) ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม Hanson, (1996, p. 35) กล่าวว่าสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลมีองค์ประกอบ ดังนี้ (1) มีการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (2) บรรยายภาคสนับสนุนการเรียน (3) มีการติดตามกำกับกระบวนการเรียน

การสอน (4) บุคลากรมีมาตรฐาน (5) ส่งเสริมการรักษาวินัยของผู้เรียนและ (6) มีการจัดสภาพแวดล้อมและสวัสดิการการทำงาน Gibson (2000, pp. 15-17) ได้อธิบายคำว่า ประสิทธิภาพในระดับองค์การ (organizational effectiveness) ว่าเป็นภาพรวมของ ประสิทธิภาพระดับบุคคลและระดับกลุ่มปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดประสิทธิภาพระดับองค์การ ได้แก่ (1) สภาพแวดล้อม (2) เทคโนโลยี (3) กลยุทธ์ (4) โครงสร้าง (5) กระบวนการต่าง ๆ (6) วัฒนธรรม Sammonnds, Hillman & Mortimore (1995) ได้วิจัยและพัฒนาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนพบว่ามี 11 ปัจจัย คือ (1) ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ (2) การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน (3) การมี สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (4) การจัดการเรียนการสอนที่เข้มข้น (5) การมีแผน การเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน (6) การมีความคาดหวังต่อนักเรียนในระดับสูง (7) มีการเสริมแรงครู (8) การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนและการปรับปรุงโรงเรียน (9) นักเรียนมีความรับผิดชอบ (10) มีความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง และ (11) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ Glickman Gordon & Ross Grodon (2001) ได้สรุป การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพว่าประกอบด้วย (1) ผู้บริหารและครูมีภาวะผู้นำ (2) ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของโรงเรียน (3) การมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครอง (4) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่อง (5) การได้รับการสนับสนุนจากภายนอกและภายในโรงเรียนในเรื่องเวลาเรียน การจัดกิจกรรมด้าน วิชาการและคุณธรรม จริยธรรม (6) การเน้นที่การเรียนการสอน (7) มีการพัฒนาที่ ต่อเนื่อง (8) มีแผนการสอนที่ดี (9) ครูมีความร่วมมือกัน (10) มีการศึกษาวิจัยเพื่อหา ข้อมูลในการสร้างรูปแบบของโรงเรียน (11) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการพัฒนา ปรับปรุงโรงเรียน และ (12) ใช้วิธีการหลากหลายในการพัฒนาโรงเรียน Hoy & Miskel (2001) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของโรงเรียน ดังนี้ (1) มุ่งสัมฤทธิ์ผล (2) มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (3) มีความสอดคล้องและกลมเกลียว (4) หลักสูตรมีคุณภาพ และให้โอกาสในการเรียนรู้ (5) บรรยากาศของโรงเรียน (6) บรรยากาศในชั้นเรียน (7) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (8) ศักยภาพในการประเมิน (9) การใช้เวลาเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ (10) มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (11) มีการเรียนรู้อย่างอิสระ (12) มีการปรับการจัดการเรียนการสอน และ (13) มีการให้ข้อมูลย้อนกลับและมีการ เสริมแรง Holt & Hinds, (2001) กล่าวถึงองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาที่มี ประสิทธิภาพ แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ดังนี้ (1) องค์ประกอบการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน

(2) องค์ประกอบด้านบรรยากาศการเรียนรู้และ (3) องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ Purkey & Smith (2001) ได้จัดองค์ประกอบที่แสดงถึงการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย 2 ด้านคือ (1) ด้านโครงสร้างและ (2) ด้านกระบวนการบริหาร

จากแนวคิดและข้อค้นพบที่สำคัญของนักวิชาการและผลงานวิจัยเกี่ยวกับ องค์ประกอบการบริหารที่มีประสิทธิผล ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รวมองค์ประกอบที่มีลักษณะ คล้ายคลึงไว้ด้วยกัน ดังนี้คือ (1) สมรรถนะของครู (2) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร (3) ด้าน สภาพแวดล้อมในโรงเรียน (4) ด้านวัฒนธรรมองค์การ (5) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน (6) ด้านวิธีการบริหาร (7) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร (8) ด้าน การจัดการเรียนการสอน (9) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ใช้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการควบคุมนโยบายการบริหารโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารโรงเรียนมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ด้วย และจากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว สามารถนำมาประกอบเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยแสดงดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์

การพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะ ไว้ดังนี้

1. รูปแบบ หมายถึง แนวคิดที่แสดงถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบของการบริหารงานและวิธีการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ตามขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการศึกษา 4 งาน คือ (1) งานบริหารวิชาการ (2) งานบริหารงบประมาณ (3) งานบริหารงานบุคคล (4) งานบริหารทั่วไป โดยนำหลักการ แนวคิด ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมากำหนดเป็นแนวทางในการบริหารงานแต่ละด้าน

2. โรงเรียนที่มีประสิทธิผล หมายถึง โรงเรียนที่มีความสามารถในการ ดำเนินงานด้านต่างๆ จนมีผลให้โรงเรียนมีคุณภาพและประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ภายใต้องค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ด้านการจัดการเรียนการสอน (2) ด้าน สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (3) ด้านสมรรถนะของครู (4) ด้านวิธีการบริหาร (5) ด้าน วัฒนธรรมองค์การ (6) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร (7) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน (8) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และ(9) ด้านการบริหารจัดการ หลักสูตร เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามเป้าหมายของโรงเรียนและความคาดหวัง ของชุมชน

3. รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล หมายถึง แนวคิดที่แสดง ถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันประกอบด้วยองค์ประกอบหลักการ บริหารที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันอย่างเป็นระบบมีผลทำให้โรงเรียนเกิดประสิทธิผล จำนวน 9 องค์ประกอบคือ (1) ด้านการจัดการเรียนการสอน (2) ด้านสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียน (3) ด้านสมรรถนะของครู (4) ด้านวิธีการบริหาร (5) ด้านวัฒนธรรมองค์การ (6) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร (7) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน (8) ด้าน การประกันคุณภาพการศึกษา (9) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

4. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีนักเรียนไม่เกิน 499 คน มีการบริหารงานตาม ขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการศึกษา 4 งาน คือ (1) งานบริหารวิชาการ (2) งานบริหารงบประมาณ (3) งานบริหารงานบุคคล (4) งานบริหารทั่วไป

5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของโรงเรียนที่มี ประสิทธิภาพ หมายถึง คณะบุคคลที่แสดงความคิดเห็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 9 คน เป็นผู้มีคุณสมบัติดังนี้

5.1 นักวิชาการ จำนวน 3 คน เป็นผู้มีคุณสมบัติ คือ มีวุฒิทางการศึกษา ไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ มีประสบการณ์ ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงานไม่น้อยกว่า 10 ปี

5.2 ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน เป็นผู้มีคุณสมบัติ คือ มีวุฒิทาง การศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานด้านการบริหาร องค์การหรือการบริหารที่มงานในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี

5.3 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน เป็นผู้มีคุณสมบัติ คือ มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญขึ้นไปมีประสบการณ์ ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงานไม่น้อยกว่า 10 ปี

6. ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนารูปแบบ หมายถึง คณะบุคคลที่ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยใช้เทคนิค เดลฟายแบบปรับปรุง จำนวน 21 คน ประกอบด้วย

6.1 อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 5 คน เป็นผู้มีคุณสมบัติ คือ มีวุฒิ ทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงานไม่น้อยกว่า 10 ปี

6.2 ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 5 คน เป็นผู้มีคุณสมบัติ คือ มีวุฒิทาง การศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การหรือ การบริหารที่มงานไม่น้อยกว่า 10 ปี

6.3 ศิษยานุศิษย์ จำนวน 5 คน เป็นผู้มีคุณสมบัติ คือ มีวุฒิทางการศึกษา ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงาน ไม่น้อยกว่า 10 ปี

6.4 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 6 คน ดังนี้ เป็นผู้มีคุณสมบัติ คือ มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญขึ้นไป มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงานไม่น้อยกว่า 10 ปี

7. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียน

หมายถึง คณะบุคคล ที่ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คนโดยกำหนดจำนวนและคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

7.1 นักวิชาการ จำนวน 3 คนเป็นผู้มีคุณสมบัติดังนี้ มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงานไม่น้อยกว่า 10 ปี และไม่ซ้ำกับผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 1

7.2 ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน เป็นผู้มีคุณสมบัติดังนี้ มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงานในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หรือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดไม่น้อยกว่า 10 ปีและไม่ซ้ำกับผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 1

7.3 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน เป็นผู้มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอกหรือมีวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญขึ้นไป มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การหรือการบริหารที่มงานไม่น้อยกว่า 10 ปี และไม่ซ้ำกับผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 1